

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

Tuula Haatainen

Varatoimitusjohtaja

Keskuskaupunkien sosiaali- ja terveydenhuollon
apulaiskaupunginjohtajien kokous

19.8.2014

Lausuntokierros

- Lausuntoaika 18.8. – 14.10. 2014
- Kunnilta pyydetään valtuustotason kantaa, mihin sote-alueeseen kunta haluaa kuulua.
  - » Lausuntopyyntöön annettuun vastaukseen suhtaudutaan kunnan virallisena kantana
- Lausuntokierroksen materiaali sisältää:
  - » HE:n sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä
  - » HE:n sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaannpanosta
  - » HE:n varainsiirtoverolain väliaikaisesta muuttamisesta
  - » Luettelo nykyisistä erva-kunnista

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

5 § Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

- Sosiaali- ja terveyspalvelut on järjestettävä yhdenvertaisesti ja palveluja toteutettaessa on edistettävä esteettömyyttä.
- Palvelujen tulee olla sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö sekä sosiaali- ja terveysalueen kuntien asukkaiden tarve edellyttävät.
- Palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä palvelujen käyttäjiä.
- Palveluja *saa keskittää vain, jos* palvelujen saatavuus ja laadun turvaaminen edellyttävät erityisosaamista tai kalliita investointeja tai niiden tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas toteuttaminen edellyttävät sitä.

7 § Palvelujen kieli ja 24 § Vähemmistökielen lautakunta

- Sosiaali- ja terveyspalvelut on järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi silloin, *kun sosiaali- ja terveysalueella* on yksi tai useampi kaksikielinen kunta tai suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia.
- Erikielisiä tai kaksikielisiä kuntia käsittävällä sote-alueella on oltava vähemmistökielen lautakunta.
  - » Tehtävänä selvittää ja arvioida alueen kielellisen vähemmistön palvelujen tarvetta sekä seurata näiden palvelujen saatavuutta ja laatua
  - » Koskee myös tuottamisvastuussa olevaa kaksikielistä kuntaa ja ky:ää, jossa on eri- ja kaksikielisiä kuntia.
- Lautakunnan jäsenet valitaan suhteellisuusperiaatteen mukaisesti
- Saamelaisten kotiseutualueella saamen kielen lautakunta.

8 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

- Kunnan on seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin
  - » Raportointi valtuustolle vuosittain
  - » Hyvinvointikertomus valtuustolle valtuustokausittain
  - » vrt. sähköinen hyvinvointikertomus
- Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet
- Päätösten vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen on arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon kunnan eri toimialojen päätöksenteossa
- Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.
- kunnan on nimettävä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot ja tehtävä yhteistyötä

Järjestäminen

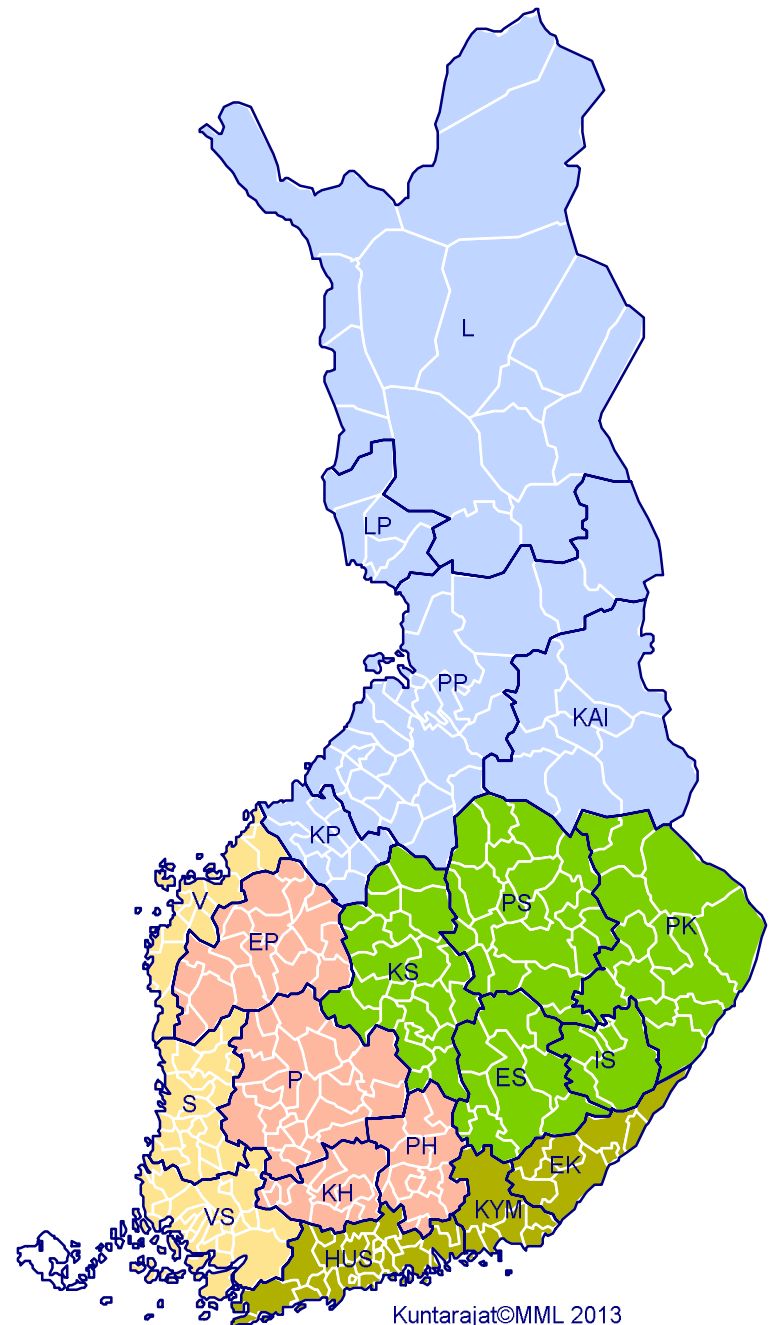
11 § *Järjestämismvastuu*

- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi on viisi sosiaali- ja terveystaluetta
  - Alueet rakentuvat nykyisten erityisvastuualueiden pohjalta.
- Järjestämismvastuu sisältää vastuun lakisääteisten sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien hoitamisesta sekä vastuun palvelujen:
  1. Yhdenvertaisesta saatavuudesta ja laadusta;
  2. Asianmukaisesta saavutettavuudesta
  3. Tarpeen ja määrän määrittelemisestä;
  4. Tuotantorakenteesta ja tuotantotavoista päättämisestä; sekä
  5. Laadun, määrän ja vaikuttavuuden seurannasta ja kehittämisestä sekä tuottamisen valvonnasta.
  6. Sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluvan julkisen vallan käytöstä
  7. Vastuu kielellisten oikeuksien toteutumisesta sosiaali- ja terveystalvetuissa.

Sairaanhoidon erityisvastuualueet ja sairaanhoitopiirit, väestö 31.12.2013

■ HYKS erva	1 887 566 as.	39 kuntaa
Helsinki ja Uusimaa	1 581 450	24 kuntaa
Etelä-Karjala	132 252	9 kuntaa
Kymenlaakso	173 864	6 kuntaa
■ KYS erva	817 166 as.	68 kuntaa
Pohjois-Savo	248 430	20 kuntaa
Etelä-Savo	104 407	9 kuntaa
Itä-Savo	44 444	4 kuntaa
Keski-Suomi	250 773	21 kuntaa
Pohjois-Karjala	169 112	14 kuntaa
■ OYS erva	741 135 as.	68 kuntaa
Pohjois-Pohjanmaa	403 555	29 kuntaa
Kainuu	76 782	8 kuntaa
Keski-Pohjanmaa	78 284	10 kuntaa
Lapin	118 314	15 kuntaa
Länsi-Pohja	64 200	6 kuntaa
■ TAYS erva	1 109 280 as.	67 kuntaa
Pirkanmaa	521 540	23 kuntaa
Etelä-Pohjanmaa	198 831	19 kuntaa
Kanta-Häme	175 481	11 kuntaa
Päijät-Häme	213 428	14 kuntaa
■ TYKS erva	867 457 as.	62 kuntaa
Varsinais-Suomi	474 053	29 kuntaa
Satakunta	224 556	20 kuntaa
Vaasa	168 848	13 kuntaa
Manner-Suomi	5 422 604 as.	304 kuntaa
Ahvenanmaa	28 666 as.	16 kuntaa
Koko maa	5 451 270 as.	320 kuntaa

12 § *Järjestämispäätös*

- Sote-alue laatii joka neljäs vuosi tuottamisvastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella *järjestämispäätöksen*
- Päätöksen on perustuttava
  - » väestön hyvinvointi- ja terveysseurantatietoihin,
  - » palvelutarpeeseen
  - » sosiaali- ja terveyspalvelujen toimintaa ja taloutta koskeviin seurantatietoihin
- Alueen asukkaiden näkemykset otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Järjestämispäätöksessä määritellään (1/3):

1. Miten alueen sote-palvelut toteutetaan siten, että asiakaslähtöinen integraatio toteutuu
2. Miten lähipalvelujen saatavuus ja saavutettavuus varmistetaan
3. Miten alueella toteutetaan soten valtakunnalliset strategiset tavoitteet sekä valtakunnalliset kehittämisohjelmat
4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja vastuutahot sekä yhteistyö alueen kuntien ja muiden tahojen kanssa
5. Sosiaali- ja terveystalvelujen laatu- ja palvelutaso sekä yhtenäiset käytännöt
6. Väestön kielellisten oikeuksien toteuttaminen

Järjestämispäätöksessä määritellään (2/3):

7. *Tuottamisvastuussa olevat kunnat ja ky:t sekä niiden tehtävät*
8. *Kunnat ja ky:t, joilla on tuottamisvastuu soten kattavasta ympärivuorokautisesta päivystyksestä*
9. *Sote-alueen omaan tuottamisvastuuseen kuuluvat tukipalvelut sekä alueen omaan tuottamisvastuuseen otetut palvelut*
10. *Rahoituksen ja voimavarojen kohdentaminen tuottamisvastuussa oleville kunnille ja ky:ille*
11. *Keskeiset periaatteet ostopalveluille ja palvelusetelin käytölle, hankittavien palvelujen laajuus sekä hankintojen toteutuksen jakautuminen sosiaali- ja terveystalouden ja tuottamisvastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien kesken*
12. *Tarkoituksenmukaisen, kustannustehokkaan ja vaikuttavan palvelurakenteen varmistaminen sekä miten kunnallisesti tuotetut palvelut ja muualta hankittavat palvelut sovitetaan yhteen*
13. *Miten toteutumista seurataan ja arvioidaan*

Järjestämispäätöksen hyväksyminen

- Järjestämispäätöksen hyväksyy sote-alueen ylin päättävä toimielin.
- Sosiaali- ja terveysministeriö hyväksyy järjestämispäätöksen osaltaan sote-alueen neuvottelumenettelyssä.

Tuottaminen

14 § Tuottamisvastuu kunnallisena toimintana

- Sote-alue päättää *tuottamisvastuun* antamisesta kunnalle ja ky:lle, jolla on tuottamisvastuun edellyttämä oma henkilöstö ja muut voimavarat.
- Tuottamisvastuuseen on kuuluttava:
  - » ehkäisevät,
  - » korjaavat ja hoitavat,
  - » kuntouttavat sekä
  - » muut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhtenäisenä kokonaisuutena
- Sote-alue voi antaa *suppeamman tuottamisvastuun* sitä varten perustetulle ky:ll, jos siihen on asiakkaiden tarpeista tai palvelujen toteuttamisesta johtuva erityinen syy
- Sote-alue päättää kunnat ja ky:t, joilla on tuottamisvastuu *24/7 päivystyksestä* ja päivystysalueeseen kuuluvat kunnat.

15 § Sosiaali- ja terveysalueen tuottamisvastuu

- Sote-alueella on tuottamisvastuu järjestämispäätöksessä määritellyistä *tukipalveluista*.
- Lisäksi *sote-alue voi ottaa tuottamisvastuun itselleen* sellaisista sote-tehtävistä ja palveluista, joiden tuottamisvastuun toteuttaminen ei ole osoittautunut mahdolliseksi kuntien yhteistoimintana.
- Tuottamisvastuussa olevien kuntien ja ky:ien on hankittava em. tukipalvelut sote-alueelta .

Hallinto

19 § Sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän hallinto ja tehtävät

- Sote-alue on kuntayhtymä ja sen hallintoon sovelletaan kuntalakia.
- Sote-alueen ylin päättävä toimielin hyväksyy
  - » järjestämisspätöksen ja siihen tehtävät muutokset
  - » Vuotuiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet
  - » talousarvion ja taloussuunnitelman
- Sote-alueen kuntayhtymän ylimmän päättävän toimielimen jäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja
  - » poliittinen suhteellisuus huomioiden
- Jokaisella jäsenkunnalla tulee olla vähintään yksi edustaja sote-alueen kuntayhtymän ylimmässä päättävässä toimielimessä.

22 § Tuottamisvastuussa olevan kuntayhtymän hallinto

- Tuottamisvastuussa olevaan kuntayhtymään ja sen hallintoon sovelletaan mitä kuntalain 10 luvussa säädetään kuntayhtymästä, jollei lailla toisin säädetä.

23 § *Päätöksenteko kuntayhtymän toimielimissä*

- Kunnan edustajien äänimäärä sote-alueen kuntayhtymän ja tuottamisvastuussa olevan kuntayhtymän ylimmässä päättävässä toimielimessä perustuu kunnan asukaslukuun.
- Yhden kunnan edustajien yhteenlasketun äänimäärän on kuitenkin oltava alle 50 prosenttia kuntayhtymän kaikkien kuntien asukasluvun mukaan määräytyvästä äänimäärästä.
  - » Äänileikkuri sote-alueella ja tuotantoalueella, ellei toisin sovita.

Rahoitus

33 § *Sote-alueen rahoitus*

- Kunnat osallistuvat sote-alueen kustannusten rahoitukseen sote-alueen vuosittain määrittelemällä kunnan asukasmäärään perustuvalla maksulla.
  - » Maksua painotettu ikäluokkien perushintojen ja sairastavuuskertoimen mukaisesti
  - » Kunnat voivat sopia, että rahoituksessa otetaan huomioon myös muita peruspalvelujen valtionosuuden laskennallisiin kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä tai valtionosuuden lisäosan määräytymisperusteita
- Rahoituksen siirtymäjärjestely (voimaanpanolain 11§)
  - » Kunnan asukaskohtaista rahoitusosuutta tasataan vuosina 2017–2019, jos se poikkeaa vuosien 2011-2014 keskimääräisestä vuotuisesta asukaskohtaisesta kustannuksesta

34 § *Tuottamisvastuussa olevan kunnan ja kuntayhtymän rahoitus*

- Tuottamisvastuun aiheuttamat kustannukset rahoitetaan sote-alueen suorittamalla korvauksella.
- Korvauksen perusteet määritellään järjestämispäätöksessä.
- Korvausten tarkemmasta määräytymisestä neuvotellaan sote-alueen ja tuottamisvastuussa olevan kunnan ja ky:n kesken.
- Sote-alue päättää kunnalle ja ky:lle suoritettavien korvausten tarkemmat yhtenäiset perusteet
  - » Rahoituksessa otetaan huomioon palvelujen tarve, palvelutuotannon vaikuttavuus- ja tehokkuusvaatimukset.

35 § *Alijäämän kattaminen*

- Sote-alueen sekä tuottamisvastuussa olevan kunnan ja ky:n talousarvion taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta.

Laki sosiaali- ja terveyden- huollon järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta

Voimaanpanolaki – Aikataulu

- Sote-alueet ja niihin kuuluvat kunnat lain hyväksymisen yhteydessä
- Sote-alueen kuntayhtymän perustaminen:
  - » Perussopimus hyväksyttävä viimeistään 31.10.2015
  - » Kuntayhtymän aloitettava toimintansa viimeistään 1.1.2016
- Tuottamisvastuussa olevat kunnat ja ky:t:
  - » Kunnan ja ky:n ilmoitettava halukkuutensa toimia tuottamisvastuussa olevana kuntana tai ky:nä viim. 1.2.2016
  - » Jos tuottamisvastuu ei kata kaikkia kuntia, sote-alueen on kutsuttava koolle viim. 1.3. 2016 kuntien edustajat selvittämään toteuttamista
  - » Ellei tuottamisvastuu kata kaikkia alueen kuntia, sote-alue määrää kunnat, joiden muodostettava tuottamisvastuussa olevat alueet ja kutsuu koolle ao. kuntien edustajakokouksen
- Sote-alueen laadittava ja hyväksyttävä järjestämispäätös ensimmäisen kerran viim. 31.10.2016
- Sote-alueiden järjestämistä ja tuottamisvastuussa olevien kuntien ja ky:ien tuottamisvastuu alkaa 1.1.2017.

Voimaanpanolaki - Henkilöstö

- Tuottamisvastuussa olevia kuntia ja ky:itä muodostettaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä, hallinnossa ja muissa tehtävissä olevat henkilöt siirtyvät sen tuottamisvastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän palvelukseen, jolla on tuottamisvastuu niistä tehtävistä, joissa henkilö on ollut ennen siirron toteutumista.
- Muutos katsotaan liikkeenluovutukseksi, jos se johtaa henkilöstön työnantajan vaihtumiseen.
- Tuottamisvastuussa olevien kuntien ja ky:ien perustaminen toteutetaan yhteistoiminnassa kuntien henkilöstön edustajien kanssa.

Voimaanpanolaki -Omaisuu- järjestelyt

- Kuntayhtymien kiinteistöjen, rakennusten ja niihin liittyvien laitteiden, koneiden ja kalusteiden omistus ja hallinnointi jää kuntayhtymän tehtäväksi,
  - » elleivät ehp:n, shp:n tai muun sote-kuntayhtymän jäsenkunnat toisin sovi
- Kuntayhtymän perussopimusta muutettava:
  - » ky:n tehtävät rajoittuvat vuoden 2017 alusta kiinteistöjen, rakennusten ja niihin liittyvien laitteiden, koneiden ja kalusteiden omistukseen, hallintaan ja vuokraamiseen tuottamisvastuussa oleville kunnille ja kuntayhtymille
  - » kuntayhtymän nimen vastattava näitä tehtäviä
  - » perussopimuksessa voidaan sopia, että omaisuutta käytetään myös muihin kuin edellä todettuihin tehtäviin.
  - » jäsenkuntien osuus kuntayhtymän varoihin ja vastuu veloista säilyy perussopimuksen mukaisena elleivät jäsenkunnat toisin sovi.

Voimaanpanolaki – Muutostuki

- STM:n ohjausyksikkö ja THL tukevat kuntia, ky:iä sekä perustettavia sote-alueita uudistuksen toteutuksessa.
- Sote-alueille osoitetaan kullekin vuosittain 5 htv:n palkkaamiseen tarkoitettu määräraha vuosille 2015 – 2017 uudistuksen toimeenpanoon(?)
- Ennen sote-alueen ky:n perustamista toimeenpanoa tukevia henkilöitä voidaan palkata vuonna 2015 aluehallintovirastoihin(?)
  - » Kuntaliiton rooli ?